

NIECKA (19) *sb f*

[niecka], niecki *pl t* (12), *niecka a.* *niecki* (7).

e oraz *a jasne*.

[*sg N* *niecka*. ◇ *A* *nieckę*.] ◇ *pl N* *niecki* (10). ◇ *G* *niecek* (1). ◇ *A* *niecki* (7). ◇ *I* *nieck(a)mi* (1). ◇ [L *nieckách*.]

Sł stp: niecki, Cn notuje, Linde XVI i XVIII – XIX w.

1. *Podłużne naczynie z jednego kawałka drzewa używane w gospodarstwie domowym głównie do wyrabiania ciasta; concha Murm, Mymer¹, BartBydg, Cn; alveolus, alveus Murm, BartBydg, Cn; orca Mącz; conchula Cn (14) : ZapMaz III T 1/284; Murm 143; Mymer¹ 29; BartBydg 7b, 8, 32b [2 r.]; Naczynie kuchenne, które jest oddane do ręki P. Manowskie⁸⁰, Kuchmistrza K. Iei Mczj. NAPRZOD. Kocziel wielki łagan 1 [...] Nieczek 4 WyprKr 119; wyleią ná niecki on łok łodki/ zfiędzie sie *BielKron* 276v; Orca item, Wfzelákie naczynie drzewiáne w którym słone rzeczy chowáyá/ Ceber/ Fáská/ Korito/ Niecki/ etc. *Mącz* [267]d; warz mu [*koniowi*] żyto iáré w wodzie/ kładźze mu go ná iákie niecki ná źiemii/ áby chyłem iadł *SienLek* 183v; *Calep* 231a; *GostGosp* 10; [Gdziećby iuz wody niedoftawáło/ wkopay nieckę álbo donicę wielká/ á tám wodę miey *CygMyśl* Iv; *Niecka/ Orca alveus. Volck Mmm4*].*

niecki czemu (1): *Alveolus* [...]. Est et vas farinarium, in quo farinam prius cum aqua ad massam reducentes panem faciunt, eyn mulden ader teig gefchirr. Czyáftu nyecky *Murm* 143.

[Przen:

Zwroty: »w nieckach pływać« = prawdopodobnie: nie mieć szerszych perspektyw: Bez których [historii] człowiek iák mdłe dziecię bywa/ Co w nieckach pływa. StryjGoniec Gv (Linde).

»w niecki wsadzić« = ograniczyć wolność (podstawa przenośni niejasna): chcąc v nas mieć Tyráńftwo/ po Turecku ábo po Moskiewfku. Y iuz ták chce [autor „Upominania”] w niecki wládzić/ á w pętá okowác Sláchtę Polfká żeby fię im náwet niewolno/ y z Pány Senatormi [...] do gromády zieżdźác. Respons A3v.

a) *W żartobliwej grze słów: łaźnia, tj. przykra, upokarzająca sytuacja; tu o porażce w dyspucie religijnej: Miedzy nimi [siedział] goráco kąpany Lubieniecki/ Lecź też od Iezuity miał fwe dobre niecki. ŁaszczPogrom 5.]*

2. *Przetak, rodzaj sita do oczyszczania ziarna (1) : Capisterium, dicitur vas, quo frumentum purgantur, krzynow, przethak, nyeczky BartBydg 22.*

3. *Naczynie miedziane do płynów; tu: naczynie rytualne, być może kropielnica (1) : Vczynił też wżytko naczynie (do) ołtárzá/ kotly klefzczé/ niecki [et crateras]/ wárzechy/ łopáty/ wżytko naczynie iego poczynił miedziane. BudBib Ex 38/3.*

4. *Rodzaj drewnianej tarczy przypominającej kształtem niecki (3) : Azápi/ kthorzy ná łobie nołzá iakoby niecki drewniane powleczone łkorá dla ognia/ cí napierwey idá ku szturmu *BielKron* 316; *BielSat* Nv; Piefzych killká tyśięcy niechby mieli niecki/ Hrube/ mocne/ lipowe/ isć z nimi w przyćieczki Pod párgan/ włożywży ie ná łwoie rámióná/ [...] Połóż koniec ná źiemii/ drugi ná párkánie/ Zálóž ogień z fáletrá/ nic cí sie nie łtánie. *BielSjem* 37.*

5. [W górnictwie rodzaj szufli lub nosideł do rudy, soli itp. będący jednocześnie jednostką miary: praedecessore nostro illis datum, verum ratione tantorum su[m]ptuum et laborum sextum alveum alias nieczki semper et in aevum dent et extradant [1550 r.] S. Kuraś, *Materiały do dziejów górnictwa i hutnictwa z archiwów metropolitalnego i kapitulnego w Krakowie 1479 – 1640*, [w:] „*Studia z Dziejów Górnictwa i Hutnictwa*”, t. III, 1959, 281; Na tym gruncie są starodawna plumbi fodinae [z] sławkowskim imieniem o granicę. [...] Telko [z] starzyzny płacą, których [...] nazbierało się ab annis 3 niecek 13, a niecki jedne per gr 20 vel per gr 30, jako do kruszcu per gr 24 et per gr 36. *LustrKra*k I 253.]

6. [Rodzaj pułapki na ptaki: á tám iey [sówki] zarázem doštániefz. Iefli też niecki poštáwiwfy albo brożek ták iáko ná kuropátwy. *CygMyśl* F2v.]

Synonimy: 1. *fasa, koryto*; 2. *przetak*.

MM